

ІНОЗЕМНА ІНВЕСТИЦІЯ ЯК БАЗОВА КАТЕГОРІЯ КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСІВ

©Королович О.О., 2015

У сучасних реаліях наявне збільшення кількості іноземних інвестицій, які надходять в Україну, незважаючи на нестабільну політичну ситуацію. Так за обсягами, з початку інвестування в економіку України, найбільшим (понад 55%) є саме пряме іноземне інвестування у акціонерний капітал корпоративних підприємств [1]. Так, відповідні обсяги інвестування на кінець 2013 р. становили 65,8 млн. дол., що на 12,2% більше, ніж їх значення на початок 2012 р., і на 33,2% більше порівняно з 2011 р. [1].

Основні обсяги окреслених інвестицій, спрямовуються, переважно, у вже розвинені сектори економіки України. А саме, у: промисловість (31,1%); оптову і роздрібну торгівлю – 11,1%; операції з нерухомим майном – 7,2%. Значний обсяг іноземного інвестування у акціонерний капітал вітчизняних корпоративних підприємств наявний у фінансовій та страховій сферах – 29,7%.

В результаті окресленої динаміки постало питання щодо трансформації місця фінансового контролю в системі забезпечення ефективності діяльності підприємств де наявні іноземні інвестиції. При цьому проблеми окреслення місця внутрішнього фінансового контролю корпоративного підприємства розглядаються Саговою С.В., Бойко В.Р. та ін. Однак, ці наукові праці є досить узагальненими та майже не наводять інформації, щодо:

- 1) сутності іноземних інвестицій як найважливішої категорії фінансового контролю;
- 2) специфіки внутрішнього фінансового контролю, в залежності від частки іноземних інвестицій у складеному капіталі підприємства;
- 3) міжнародних особливостей фінансового контролю на підприємствах, у статутному капіталі яких наявні іноземні інвестиції.

Основний акцент досліджень зосереджений на аналізі змістовного наповнення категорії «іноземна інвестиція» як економічного явища. Разом з тим, в умовах недосконалості вітчизняного законодавства, фінансовий контроль іноземних інвестицій принципово важливий для іноземних інвесторів. На нашу думку, рівень такої важливості визначається критерієм участі іноземного інвестора та його часткою у складеному майні підприємства. Це пов'язане з тим, що законодавчо виділені дві категорії корпоративних підприємств, у складеному капіталі яких наявні іноземні інвестиції (а саме згідно положень Господарського кодексу України, ст. 116, 390-400, Закону України «Про режим іноземного інвестування», від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР): 1) корпоративні підприємства з іноземними інвестиціями; 2) іноземні корпоративні підприємства.

Так, іноземне корпоративне підприємство - це корпоративне підприємство, яке створене за законодавством України, що діє на основі власності іноземців або іноземних юридичних осіб або діюче підприємство, придбане повністю у власність цими особами (відповідно до ст. 117 р. II Господарського кодексу України – далі ГКУ).

Таке підприємство діє на основі об'єднання власності іноземців або іноземних юридичних осіб і саме їх частки (та їх прибутковість), у складеному майні підприємства, стають базовим об'єктом контролю. Зазначимо, що місце внутрішнього фінансового контролю, в системі забезпечення ефективності діяльності іноземного корпоративного підприємства, варіюється у межах відкритої та закритої моделей функціонування. Для відкритих іноземних корпоративних підприємств внутрішній фінансовий контроль, додатково, стає інструментом власника із попередження небезпеки поглинання і втрати контролю над часткою прав власності та утиску його інтересів, внаслідок не рівноважної влади (власник контрольного пакету акцій може отримувати ренту від скорочення доходів – тобто викупати акції інших власників за заниженою вартістю).

Корпоративні підприємства з іноземними інвестиціями визнаються такими (відповідно до ГКУ, ст. 116 р. II та Закону України «Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 р.) - за наявності у їх статутному капіталі іноземних інвестицій у розмірі, який перевищує 10% такого капіталу. Відповідно до цього визначення, відповідний господарюючий суб'єкт:

- 1) набуває статусу підприємства з іноземними інвестиціями з дня зарахування іноземної інвестиції

Формування інноваційної інфраструктури в умовах європейського вектору розвитку національної економіки на його баланс;

2) втрачає статус підприємства з іноземними інвестиціями з дня, коли іноземні інвестиції у балансі стануть нижчими за 10% від загального статутного капіталу.

При цьому, ураховуючи, що сьогодні в Україні наявне застосування спеціальних правових режимів іноземного інвестування, які характеризуються наявністю для іноземних інвесторів системи пільг, гарантій, механізмів правового захисту та державної підтримки інвестиційної діяльності, фактична частка у статутному капіталі стає вагомою для іноземних інвесторів. У свою чергу, для вітчизняного корпоративного підприємства іноземна інвестиція може стати джерелом компенсації загального дефіциту фінансових ресурсів для їх розвитку.

Відповідно, саме ця категорія стає базовою у корпоративних фінансах, що пов'язане із ризиком втрати підприємством статусу об'єкту з іноземними інвестиціями, та переваг для інвестора від застосування спеціальних правових режимів для іноземного інвестування.

Крім того, якщо підприємство з іноземними інвестиціями організовано у формі відкритої корпорації, то для іноземного інвестора вагомими є ризики втрати суттєвого впливу або первісно зафіксованого контрактною угодою рівня контролю (що можливе за умови збільшення статутного капіталу такого підприємства, внаслідок господарської діяльності).

1. Пилипенко О.І. Моделі систем внутрішнього контролю в корпораціях: міжнародний досвід / О.І. Пилипенко // Вісник Житомирського Державного Технологічного Університету, 2009. - № 1(47).- С. 100-108. – (Серія: «Економічні науки»).